

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
 ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן
 י ו " ל ע " מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ס כ ל ה ל מ ב ו ג ר י ם ו ל נ ו ע ר
 ה ס ת ד ר ו ת נ ט י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה
 מ ה ד ו ר ה מ י ו ח ד ת ב ש ב י ל ה ס ת ד ר ו ת ה צ י ו נ ת ה ע ו ל מ י ת
 ה מ ח ל ק ה ל ח נ ו ן ו ר ב ו ת ת ר נ י י ם ב ג ו ל ה

14

נשא (תשס"ו)

ו כ"ב - כ ז ברכות ספנים.

א. שאלה כלליה

אברבנאל: הברכה שם משותף, כי יש מה לנבראיו והיא חשטעה והטבה כמו שנ' (בר' כ"ד) "וה' ברך את אברהם בכל" ... ויש ברכה שהיא מהנבראים אליו יח' והיא הלל ושבח כמו (דברי הימים א' "ס) "ויברך דוד את ה'" ... ויש ברכה שהיא מהנבראים קצתם לקצתם היא אינה טעם כמו ברכת ה' לנבראיו, ולא שבח והודאה כברכת הברואים לבורא, אבל הפליה ובקשת רחמים על המתברך שיספיע עליו הקבה"ו מברכתו. ולזה ג' כאן "דבראל אהרן ואל בניו בה תברכו... אמור להם..." כי אינם אלא מחפלים בלבד על ברכתם - וזהו "אמור להם" שהיה ענינם אמירה ותפלה עליהם בלבד לא דבר אחר.

1. כנגד איזו דעה מוסעיה בהבנת הברכה אומר אברבנאל את דבריו?
2. מה הפסוק בפרשתנו הנותן חזק לדבריו אלה?
3. הידועים לך פרטי דינים במצוה זו אשר מגמחם כנראה לחזק רעיון זה?

ב. כ"ד יברכך ה' וישמרך

רש"י ד"ה יברכך: שיחברכו נכסיך.
 " וישמרך: שלא יבואו עליך מודדים ליטול ממנו, שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לטמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנא יש לו במתנה זו, אבל הקבה"ו הוא הנותן, הוא השומר...
ספורנו ד"ה יברכך: בעוטר ובנכסים טאם אין קמת אין תורה.
 " וישמרך: מן הגזלנים.

העמק דבר ד"ה יברכך: נכלל בזה לכל אדם כפי הראוי לו להתברך.
 לעוסק בתורה - בלמודו, לעוסק במסחר - בסחרותו, הוספת לכל אדם במה שיש לו.
 " וישמרך: דברכה בעי שמירה שלא תהפך לרועץ, חס ושלום. בעל התורה בעי שמירה מן הגאווה וחלול השם וכדומה, וכמטעמו - שלא יטבח.
 בעל הנכסים בעי שמירה שלא יהיה העטר לרעהו, כמו בקרה ונבות; וכמטעמו - מגניבה ואבדה.

1. מה ההבדל בין "יברכך" לבין "ישמרך" לפי חלחתם?
2. מה מצריך את ספורנו לפרש "יברכך" כמכוון לעשר ונכסים דוקא?
3. במה טונה בעל העמק דבר מקודמיו בפרטו את היחס שבין "יברכך" לבין "ישמרך"?

ג. יאר ה' פניו אליך

במדבר רבה י"א ו': סיביס בך בפנים מאירות ולא בפנים זעומנת.

ד"א: "יאר" - זה מאור תורה, שיאיר עיניך ולבך בתורה ויתן לך בנים בני תורה, הנאמר: "כי נר מצוה ותורה אור".

רש"י ד"ה יאר: יראה לך פנים הוחקות, פנים צהובות.

הסבר מה ראה רש"י לבחור במדרש הראשון ולא בסני (ד"א)?

ד. כ"ו יאר ה' פניו אליך

ראש הסנה י"ז ע"ב:

זאלה בלוריאה הגיורת את רבן גמליאל: כחוב בתורתכם (דב' י') "אשר לא יטא פנים ולא יקח שוחד" וכתוב (במדבר ו'): "יטא ה' פניו אליו"? נטפל לה ר' יוסי הכהן, אמר לה: אמטל לך מטל למה הדבר דומה? לאדם שנוטה כחברו מנה, וקבע לו זמן בפני המלך ונטבע לו בחיי המלך, הגיע זמן ולא נתן לו כלום. בא לפייס את המלך. אמר לו (המלך): "עלבונני מחול לך, לך ופייס את חברך" אך חכא נמי: כאן (בדברים - "אשר לא יטא פנים") בעברות זבין אדם לחברו; כאן (במדבר ו') - בעברות סין אדם למקום.

/.

1. מה הם כני המוטגים הנראים בעיניה כסותרים זה את זה?
2. היכן מצינו טוב בסוי לרעיון זה של עברות בין אדם לחברו שאין נמחלות כעברות שבין אדם למקום?
3. מפרטים העירו על כך, הלפי פשוטם של מקראות (דברים י"ז - במדבר ו' כ"ו) אין כל סתירה ואין בכלל מקום לקושיה של בלוריאה הגיורת. הסבר - מבחינה לסונית - שאין כל סתירה!

ה. כ"ז וסמו את המי על בני ישראל ואני אברכם.

חולין מ"ט א': חניא ר' ישמעאל אומר: למדנו ברכה לישראל - ברכה לכהנים עצמם לא למדנו. כשהוא אומר "ואני אברכם" - הוי אומר: כהנים מברכין לישראל והקבה"ו מברך לכהנים.

אלטין: יחזן כי בא ית' לתת טוב טעם, בל יאמר איש אחד: אם הברכה ממנו ית' היא - למה ידברו הכהנים עם ישראל לומר "יברכך"? הלא טוב הוא ידברו הכהנים אל ה' ויאמרו אליו: "ברכם ה' וסמרתם!"

לזה אמר "כה חברכו" ותתיחסו אתם למברכים באמור להם עצמם "יברכך", לא שיאמרו לה', והטעם, כי הנה על ידי כך "וסמו את המי על בני ישראל" - הם מכונים אותם לקבל הברכה ומתפיעים עליהם, - מה שאין כן בדברים עמו ית' "ברכם ה'" - אין אתם משימים שם ה' על ישראל לכונם אליו.

(סד"ל: - מליצת "סים סם על" אין לה דוגמא).

1. מה בין הגמ' לבין האלטיך בפרוס המלה "אברכם"?
2. כיצד מפרט האלטיך את הבטוי הסתום "וסמו את המי על בני ישראל"?

הסאלות המסומנות X קשות והמסומנות XX קשות ביותר. יענה כל אחד לפני הבנתו.

הסובות יש לסלוח לנחמה ליבוביץ, ירוטלים, ~~מחבר~~ ה' ית' ל' 10